

Koe on kaksiosainen. Osassa I on kuusi 20 pisteen tehtävää ja osassa II kolme 30 pisteen tehtävää. Saat vastata enintään viiteen tehtävään. Näistä tehtävistä enintään kaksi saa olla osasta II. Kokeen maksimipistemäärä on 120. Sen saavuttaminen edellyttää, että vastaat kolmeen osan I tehtävään ja kahteen osan II tehtävään. Vastauksiin ei ole mahdollista liittää kuvakaappauksia.

Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvosteltavaksi.

OSA I 20 pisteen tehtävät. Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Rooman kaupungin kasvun edellytykset (ei aineistoa)
2. Itä-Saksa ja sen vaiheet (aineistona kaksi tekstikatkelmaa)
3. Suomen tasavallan 100-vuotisjuhla (ei aineistoa)
4. Martin Luther (aineistona kuva)
5. Hyödyn aika ja vapauden aika (aineistona kaksi tekstikatkelmaa)
6. Alkuperäiskansat (aineistona videokatkelma ja kaksi tekstikatkelmaa)

OSA II 30 pisteen tehtävät. Vastaa 0–2 tehtävään.

7. Kaupungistumisen historia ja tulevaisuus (aineistona taulukko ja kuvio)
8. Nationalismi (aineistona kaksi elokuvakatkelmaa ja kaksi tekstikatkelmaa)
9. Suomalaisten ja venäläisten suhteet (aineistona viisi tekstikatkelmaa)

OSA I

20 pisteen tehtävät. Vastaa 3–5 tehtävään.

Saat vastata osien I ja II tehtävistä yhteensä enintään viiteen.

1 Rooman kaupungin kasvun edellytykset (20 p.)

On arvioitu, että Rooman kaupungin väkiluku oli keisari Konstantinus Suuren (keisarina 306–337) aikana miljoonan ja kahden miljoonan asukkaan välillä. Antiikin ajan jälkeen miljoonan asukkaan raja rikottiin Euroopan kaupungeissa seuraavan kerran vasta Lontoossa 1800-luvun alussa.

Erittele, mitä taloudellisia ja poliittisia edellytyksiä Roomalla oli kasvaa miljoonakaupungiksi.

2 Itä-Saksa ja sen vaiheet (20 p.)

Tekstikatkelmissa (aineistot 2.A ja 2.B) esitetään kaksi luonnehdintaa Itä-Saksasta eli Saksan demokraattisesta tasavallasta (DDR).

Aineisto: 2.A Tekstikatkelma: Erich Honeckerin puhe

”Mitä kansallisuuskysymykseen tulee, niin sen on jo historia ratkaissut: itäisessä Saksassa työväenluokka on marxilais-leniniläisen puolueensa johdolla lähtenyt peruuttamattomasti sosialismin tielle, kun taas läntisessä Saksassa hallitsee yhä luokkaristiriitojen repimä porvarillinen kansakunta. Näin ollen meillä Saksan demokraattisessa tasavallassa, sosialistisessa saksalaisessa valtiossa, kehittyy myös sosialistinen kansakunta.”

Lähde: DDR:n johtaja Erich Honecker puheessaan Sosialistisen yhtenäisyyspuolueen (SED) puoluekokouksessa 1971 teoksessa Seppo Hentilä, *Jaettu Saksa, jaettu historia. Kylmä historiasota 1945–1990* (1994).

2.B Tekstikatkelma: Hans-Joachim Maaz, *Tunnepato*

”Koko DDR oli kuin jättimäinen valeuskonnon temppeli: johtajaa oli kunnioitettava kuin jumalaa, pyhimysten kuvia ja heidän iskulauseitaan oli ripustettu joka puolelle, juhlakulkueita ja muita joukkorituaaleja järjestettiin jatkuvalla syötöllä, julkisia valoja vannottiin. Papinarvoon korotetut propagandistit ja puoluesihteerit valvoivat ankarasti ideologisten ja moraalisten sääntöjen noudattamista. – – Reaalisosialismin tärkein työkalu oli väkivalta. Sitä oli kahdenlaista: suoraa väkivaltaa, kuten murhat, kiduttaminen, pakolaisten ampuminen, vangitseminen ja maastakarkoitukset, tai epäsuoraa, kuten aivopesu, suostuttelu, pelottelu, kiristys, uhkailu ja ihmisarvon häpäiseminen sekä kaikinainen oikeudellinen turvattomuus.”

Lähde: Itäsaksalainen lääkäri ja psykiatri Hans-Joachim Maaz, *Gefühlsstau* [Tunnepato], 1990. Käännös: YTL.

2.1 Vertaile tekstikatkelmien (aineistot 2.A ja 2.B) antamaa kuvaa Itä-Saksan valtion luonteesta. (8 p.)

2.2 Erittele, miten kylmä sota ilmeni Itä-Saksan synnyssä ja sen hajoamisessa. (12 p.)

3 Suomen tasavallan 100-vuotisjuhla (20 p.)

Vuonna 2017 juhlittiin Suomen tasavallan 100-vuotisjuhlaa. Esitettiin kuitenkin myös näkemyksiä, että osuvampi itsenäisyyden juhluvuosi olisi 2018 tai 2019. Esitä perusteltu arvio, mikä seuraavista on osuvin itsenäisen Suomen syntyvuosi: 1917, 1918 vai 1919.

4 Martin Luther (20 p.)

Kuvassa (aineisto 4.A) Martin Lutherin pää muodostaa säkkipillin, jota soitetaan. Nykykäsityksen mukaan piirros on noin vuodelta 1535.

Aineisto: 4.A Kuva: Piirros Martin Lutherista

Lähde: www.deutschland-im-mittelalter.de. Viitattu 24.9.2017. Muokkaus: YTL.

4.1 Tulkitse ja perustele, millaisen kuvan Lutherista piirros (aineisto 4.A) antaa ja mitä päämääriä piirroksella oli. (8 p.)

4.2 Erittele, mitä vaikutuksia Lutherin opeilla ja toiminnalla oli 1500-luvun kuluessa. (12 p.)

5 Hyödyn aika ja vapauden aika (20 p.)

Ajanjaksoa 1718–1772 on Suomen historiassa kutsuttu hyödyn ajaksi tai vapauden ajaksi.

Aineisto:

5.A Tekstikatkelma: *Suomenkieliset Tieto-Sanommat*

”Porkanat, jotka Ruotsin kielellä kutsutaan Morot, owat ruskiat ja pitkulaiset.

Jotta yhteinen Kansa maalla kehoitettaisiin enemmin ja ahkerammin kuin tähän asti viljelemään taman-kaltaisia juuria, lupaa Kuninkaallinen Tieto Akademia Stokholmisa tämän 1776 vuoden lopulla Sata Talaria Kuparirahaa joka Maaherran kuntaan annettavaksi kunniapalkkioksi sille Talonpojalle – –, joka talonsa eli torppansa tiluksilla kylvää suurimman aukian ruokaisilla juurilla, niinkuin Maanpäärynöillä [perunoilla], Juuriskoilla, Porkkanoilla tai Palsternakoilla elatukseksi sekä ihmisille että eläimille. Jos useampi yhdessä Maaherran kunnassa on kylvänyt melkein yhtä ison aukian, se saa luvatun rahan, joka näyttää saavuttaneen runsaimman tulon eli kasvun.”

Lähde: *Suomenkieliset Tieto-Sanommat* nro 1 (1776). Muokkaus: YTL.

5.B Tekstikatkelma: Anders Chydenius, *Kansallinen voitto*

”Älkäämme syyttäkö kansakuntaa ja sen luonnetta hitaudestaan; älkäämme myöskään syyttäkö turmeltu-neita tapoja. Pääsemmehan me helpoimmalla tällä tavalla, mutta ei valtakuntaa siten auteta. Muualta on tämän epäkohdan alkusyy löydettävissä. Mitä enemmän jossakin yhteiskunnassa toisilla on tilaisuus elää toisten työstä ja mitä vähemmän toiset saavat itse nauttia vaivansa hedelmiä, sitä enemmän ahkeruus lamautuu. Edelliset tulevat ylpeiksi, jälkimmäiset toivottomiksi, ja molemmat haluttomiksi. Tämä perustus on niin luja ja ihmissydämen tuntemuksen sekä jokapäiväisen kokemuksen oikeaksi todistama, etten pelkää kenenkään kykenevän sitä syillä kumoamaan. Työteliäisyys ja utteruus vaativat reipasta mieltä ja her-keämätöntä kilpailua, jotteivät piankin laimenisi. Ne eivät koskaan antaudu ikeen alle, mutta kun vapaus, pikainen menekki ja oma voitto niitä elähdyttävät, niin voitetaan luontainen hitaus, jota iskuilla ja lyönneillä ei koskaan ajanpitkään voida karkottaa.”

Lähde: Kokkolan kirkkoherra Anders Chydenius, *Kansallinen voitto*, 1765. Teoksessa *Antti Chydeniuksen valitut kirjoitukset*, 1929. Suomenos: V. Malinen.

5.1 Hyödynnä tekstikatkelmia (aineistot 5.A ja 5.B) ja pohdi nimitysten hyödyn aika ja vapauden aika osuvuutta. (12 p.)

5.2 Tarkastele, miten tietoa uusista keksinnöistä ja menetelmistä välitettiin kansalle hyödyn aikana (vapauden aikana). (8 p.)

6 Alkuperäiskansat (20 p.)

Aineisto: 6.A [Videokatkelma: Alkuperäiskansojen matkassa: Saamelaiset – pohjoinen kansa](#)

Lähde: Uulis M. Alkuperäiskansojen matkassa: Saamelaiset – pohjoinen kansa. Youtube-videopalvelu.

https://www.youtube.com/watch?v=Sy4PKM_N0XY. Julkaistu 1.12.2016. Viitattu 13.1.2018. Muokkaus ja tekstitys: YTL.

6.B Tekstikatkelma: Maria Lähteenmäki, *Terra ultima. Matkoja Lapin historiaan*

”Uudisasukkaat ylittivät 1500-luvulla määritellyn Lapin ja Lannan eli historiallisen Pohjanmaan maakunnan pohjoisrajan. – – Aluksi rajanylitys oli laitonta ja saamelaiset valittivat monilla käräjillä uudisasukkaiden vievän heidän majavapatojaan ja kalavesiään. Ruotsin kuningas asettui kiistassa uudisasutuksen kannalle ja avasi Lapin ja Lannan rajan vuosien 1673 ja 1695 asetuksilla. Nyt kaikilla halukkailla oli mahdollisuus muuttaa uudisasukkaaksi Lappiin. Kruunu tuki uudisasutusta myöntämällä 15 vuoden verovapauden ja vapautuksen sotapalvelusta. – – Kun Lapin ja Lannan raja murtui, tarkoitti se ankeita aikoja saamelaisten harjoittamalle uskonnolle. Ruotsin kruunu lähti määrätietoisesti ja hyvinkin väkivaltaisesti käännyttämään ”villejä pakanoita”. ”

Lähde: Maria Lähteenmäki, *Terra ultima. Matkoja Lapin historiaan*, 2006.

6.C Tekstikatkelma: Ison-Britannian hallituksen anteeksipyyntö Uuden Seelannin Ngāi Tahu -kansalle 29.11.1998

”Kruunu [Ison-Britannian hallitus] tunnustaa oikeutetuiksi Ngāi Tahun aikaisempien sukupolvien lähes 150 vuoden ponnistelut saada Kruunulta hyvitys ja korvaus – –. Kruunu myöntää, että se toimi väärin ja rikkoi toistuvasti Waitangin sopimuksen [1840] periaatteita vastaan sopimuksissa, joita se teki Ngāi Tahun kanssa Ngāi Tahun maiden ostamisesta. Kruunu myöntää, että näissä maanostoissa se ei noudattanut sopimuksen mukaisia velvoitteitaan ja varannut riittävästi maita eikä antanut riittäviä taloudellisia ja sosiaalisia voimavaroja Ngāi Tahulle. – – Kruunu toteaa, että Ngāi Tahu on ollut aina uskollinen Kruunulle ja kunnioittanut Waitangin sopimuksen mukaisia velvoitteitaan ja kansalaisvelvollisuuksiaan, erityisesti palvellessaan armeijaa sodissa, joissa Uusi Seelanti on ollut osallisena. – – Kruunu pyrkii kaikkien uusiseelantilaisten nimissä hyvittämään nämä vääryydet siinä mitassa, kuin se on mahdollista – – ja aloittamaan uuden aikakauden yhteistyössä Ngāi Tahun kanssa.”

Lähde: Ngāi Tahun hallintovirasto. <http://ngaitahu.iwi.nz/ngai-tahu/the-settlement/settlement-offer/the-crowns-apology/>. Viitattu 22.3.2018. Käännös: YTL.

Pohdi valtaväestön suhtautumista alkuperäiskansoihin. Hyödynnä ja arvioi kriittisesti videokatkelmaa (aineisto 6.A) ja tekstikatkelmia (aineistot 6.B ja 6.C) vastauksessasi.

OSA II 30 pisteen tehtävät.

Vastaa 0–2 tehtävään.

Saat vastata osien I ja II tehtävistä yhteensä enintään viiteen.

7 Kaupungistumisen historia ja tulevaisuus (30 p.)

Taulukko (aineisto 7.A) kertoo kaupungistumiskehityksestä ajanjaksolla 1800–2000, ja kuvio (aineisto 7.B) esittää ennusteen siitä, mitkä ovat maailman kymmenen suurinta kaupunkia vuonna 2030.

Aineisto: 7.A Taulukko: Kaupungistumiskehitys 1800-luvulta 2000-luvulle

	1800	1900	1950	2000
Eurooppa (ilman Venäjää)	12	38	52	75
Pohjois-Amerikka	12	29	64	77
Latinalainen Amerikka	tieto puuttuu	tieto puuttuu	41	75
Aasia	9	9	17	37
Afrikka	4	6	15	38
Koko maailma	9	16	47	51

Luvut osoittavat, kuinka suuri osuus (prosentteina) eri mantereiden ja maailman väestöstä arviolta asui kaupungeissa vuosina 1800, 1900, 1950 ja 2000.

Lähde: Lynn Hollen Lees, *World urbanization, 1750 to the present*, 2016. Käännös: YTL.

7.B Kuvio: Ennuste maailman kymmenestä suurimmasta kaupungista vuonna 2030

Maaailman kymmenen suurinta kaupunkia 2030

Väkiluvun ennuste miljoonina julkaisun UN World Urbanization Prospects mukaan (tarkistettu laitos 2014)

Lähde: World Economic Forum/UN World Urbanization Prospects, 2014. Käännös: YTL.

7.1 Mitkä ovat taulukon (aineisto 7.A) mukaan kaupungistumiskehityksen olennaiset piirteet ajanjaksolla 1800–2000? (8 p.)

7.2 Erittele, mitkä tekijät selittävät taulukossa (aineisto 7.A) näkyviä muutoksia kaupungistumiskehityksessä. (12 p.)

7.3 Pohdi, millaiset seikat puoltavat kuviossa (aineisto 7.B) esitetyn ennusteen toteutumista ja millaiset seikat voisivat estää sen toteutumisen. (10 p.)

8 Nationalismi (30 p.)

Elokuvakatkelmat (aineistot 8.A ja 8.B) ja tekstikatkelmat (aineistot 8.C ja 8.D) kertovat nationalistisesta ajattelusta. Elokuvakatkelma (aineisto 8.A) on Leni Riefenstahlin filmistä *Tahdon riemuvoitto* (*Triumph des Willens*, 1935, Saksa), ja siinä Adolf Hitler puhuu Hitler-nuorille vuonna 1934. Elokuvakatkelma (aineisto 8.B) on Charles Chaplinin filmistä *Diktaattori* (*The Great Dictator*, 1940, Yhdysvallat), ja siinä henkilöt ovat kuvitteellisen Tomanian valtion diktaattori Adenoid Hynkel ja hänen ministerinsä Garbitsch.

Aineisto: 8.A [Elokuvakatkelma: Tahdon riemuvoitto](#)

Lähde: Breve Storia del Cinema. Leni Riefenstahl: Triumph of the Will (1935). Youtube-videopalvelu.

https://www.youtube.com/watch?v=HVCUsKkXq3Y&list=PL8LOwOWt_m62Qgow87Xb5TigJDioyLr6w. Julkaistu 1.12.2017. Viitattu 12.1.2018. Käännös, muokkaus ja tekstitys: YTL.

8.B [Elokuvakatkelma: Diktaattori](#)

Lähde: Nebelppa. The Great Dictator – complete globe scene. Youtube-videopalvelu.

<https://www.youtube.com/watch?v=YqyQfjDScjU>. Julkaistu 13.3.2014. Viitattu 13.1.2018. Käännös, muokkaus ja tekstitys: YTL.

8.C Tekstikatkelma: Leonard Woolfin määritelmä nationalistista

”Nationalisti mieltää maailman koostuvan täysin itsenäisistä valtioista tai kansakunnista ja tarkastelee itseään yksilönä, joka kuuluu vain yhteen yksikköön maailmassa ja tuntee lojaalisuutta vain sitä kohtaan. Hän samastaa omat etunsa intohimoisesti kansakuntansa edun kanssa ja on harvoin, jos koskaan, tietoinen mistään siteistä tai yhteisistä eduista kansakuntien välillä.”

Lähde: Brittiläinen journalisti Leonard Woolf, *From Sarajevo to Geneva, The Political Quarterly* 1/1930. Käännös: YTL.

8.D Tekstikatkelma: Miika Tervosen analyysi nationalismista

”Nationalismi on aatehistoriallisesti huima menestystarina. Se löi Ranskan vallankumouksen jälkeen itsensä läpi valtavalla voimalla ja muutti täydellisesti sen, miten ymmärrämme yhteiskunnan. Nationalismi loi uudenlaisen ajatuksen ”meistä”, kansallisesta yhteisöstä, mikä mahdollisti nykyaikaisten demokratioiden synnyn.”

Lähde: Tutkija Miika Tervonen *Helsingin Sanomissa* 3.5.2017

8.1 Erittele, miten elokuvakatkelmissa (aineistot 8.A ja 8.B) kuvataan nationalismia ja minkälaisia tunnuspiirteitä siihen liitetään. (12 p.)

8.2 Vertaile tekstikatkelmissa (aineistot 8.C ja 8.D) esitettyjä näkemyksiä nationalismista, ja arvioi niiden paikkansapitävyyttä Euroopan 1800–1900-lukujen historian valossa. (18 p.)

9 Suomalaisten ja venäläisten suhteet (30 p.)

Tekstikatkelmat (aineistot 9.A–9.E) käsittelevät Suomen ja Venäjän tai Neuvostoliiton suhteita.

9.A Tekstikatkelma: Zacharias Topelius, *Maamme kirja*

”Entisinä sota-aikoina ei tässä maassa hyvillä mielin katseltu venäläisiä, sillä he tulivat silloin vihollisina; mutta nyt he tulevat ystävinä, naapureina ja liittolaisina. Ja vaikka he monessa suhteessa ovat toisenlaisia kuin tämän maan kansa ja puhuvat keskenään omaa venäläistä kieltään, jota ei ole helppo oppia, tulevat he hyvin toimeen maan asukkaiden kanssa. Sillä venäläiset ovat ahkeria, ilomielisiä, hyväsohuisia ja lapsia

rakastavia; heillä on virkeämpi luonne kuin suomalaisilla, he rakastavat soittoa ja laulavat mielellään. Heidän joukossaan on monia, jotka säästäväisyydellään ovat tulleet rikkaiksi, ja monta, jotka ovat tehneet hyvää köyhille. Joskus näet venäläisen sotamiehen jakavan ison leipäkakkunsa köyhille, pitävän talonpojan lapsia polvillaan ja laulavan heille vieraskielisiä laulujaan.”

Lähde: Zacharias Topelius, *Maamme kirja*, 1985 (alkuteos vuodelta 1875).

9.B Tekstikatkelma: Yrjö Mäkelinin puhe

”Katkeramielisyys Venäjän hallitusta ja vallanpitäjiä kohtaan, paisukoonpa se miten suureksi tahansa, ei saa meitä koskaan unohtamaan sitä tosiasiaa, että Venäjän kansa, huolimatta hirveän raskaista taakoistaan, on jo antanut ihmiskunnalle sivistysarvoja, niin suuria, että ne tulevat aina mainittaviksi silloin, kun mainitaan inhimillisen kulttuurin suurimmat ennätykset. – – Tuossa laajassa valtakunnassa asuu vapaudenhaluinen kansa, joka kahleistaan huolimatta on tuon tuostakin kantanut suuria uhreja vapauden jumalattaren alttarille. Me emme tule suinkaan koskaan unohtamaan, että tämä sama kansa on jopa suorastaan verensä hinnalla ostanut meille suomalaisille joitakin levähdyshetkiä ja pakottanut Venäjän hallituksen jolloinkin myöntämään meille joitakin oikeuksia. – – Me tiedämme ja olemme elävästi vakuutettuja siitä, että tämä sama kansa, jolla ei ole mitään osaa Venäjän hallituksen rosvoussuunnitelmassa, tulee kerran, kunhan se itse vapautuu sortajistaan, antamaan meille takaisin kaiken sen, minkä Venäjän hallitus nyt meiltä mahdollisesti vie.”

Lähde: Suomen Sosialidemokraattisen puolueen kansanedustajan Yrjö Mäkelinin puhe eduskunnassa 5.4.1910.

9.C Tekstikatkelma: Väinö Voionmaa, *Suomen uusi asema. Maantieteellisiä ja historiallisia peruspiirteitä*

”Suomen ja Venäjän suhde on ensi sijassa ollut epäsuhte, pienen ja suuren, köyhän ja rikkaan, vähäväkisen ja mahtavan epätasainen suhde. – – Toisena pääpiirteenä Suomen ja Venäjän suhteissa on ollut vihollisuus, maantieteellinen ja historiallinen vastakkaisuus, maitten, rotujen, uskontojen, sivistyksen, tapain, valtiolaitosten – kaiken yleinen ja jyrkkä erilaisuus. Koko Euroopasta, koko maailmasta, tuskin voidaan löytää kahden naapurin välillä syvempään kaivettua juopaa kuin se, joka erottaa Suomen Venäjältä. Jos missään voi puhua perivihollisuudesta, voi siitä puhua täällä.”

Lähde: Kansanedustaja ja professori Väinö Voionmaa, *Suomen uusi asema. Maantieteellisiä ja historiallisia peruspiirteitä*, 1919.

9.D Tekstikatkelma: Reino Vähäkallio, *Ryssästä saa puhua vain hammasta purren*

”Jo pelkästään Venäjän kansan olemassaolo on sulkuna ihmiskunnan kehitykselle. Suunnattoman lukumääränsä ja sikiäväisyytensä takia on se arvaamattomana uhkana länsimaiselle sivistykselle. Noin 300 vuoden kuluttua se on lukumäärältään suurempi kuin kaikki Euroopan kansat yhteensä. Liejuvirtana se tulvii ympärilleen, uhaten haudata kansan toisensa jälkeen allensa, kuten se on historian alusta tehnyt monelle Suomen heimolle ja oli jo vähällä tehdä Suomellekin. Miksi on Venäjän kansa sitten niin ala-arvoista ja vihattavaa? Missä on perussyy kaikkeen tähän? Syy on kansan luonteessa. Venäläisiltä puuttuu sivistyskansan perusominaisuus – edesvastuuntunne. Ilman sitä ihminen ei ole ihminen, vaan eläin. Siksi ei ryssä ole koskaan kyennytkään valtiota rakentamaan eikä inhimillistä kulttuuria eteenpäin viemään.”

Lähde: Akateemisen Karjala-Seuran (AKS) perustajiin kuuluva Reino Vähäkallio kokoomateoksessa *Ryssästä saa puhua vain hammasta purren*, 1922.

9.E Tekstikatkelma: Juho Kusti Paasikiven puhe

”Tarvitaan suhteidemme parantamista ja koko asenteemme muuttamista Neuvostoliittoon. Olemme saavuttaneet vapauden ja itsenäisyyden suuren naapurimme suostumuksella, ja meidän on niin toimittava,

että ystävälliset ja luottamukselliset suhteet vapaan Suomen ja Neuvostoliiton välillä vahvistumistaan vahvistuvat. Meidän ulkopoliittikkamme ei saa koskaan tulevaisuudessa mennä Neuvostoliittoa vastaan, ja tästä lujasta kannastamme meidän täytyy saada itäinen naapurimme vakuutetuksi. Sana ”perivihollinen” on kerta kaikkiaan unohdettava. Tästä kaikesta alkaakin Suomen kansa luullakseni nyttemmin olemaan yksimielinen. — Meidän täytyykin saada suuri itäinen naapurimme vakuutetuksi koko Suomen kansan vilpittömästä pyrkimyksestä pysyväisiin ystävällisiin suhteisiin sekä luottamukselliseen ja rauhalliseen yhteistyöhön maittemme välillä.”

Lähde: Pääministeri Juho Kusti Paasikiven radiopuhe 15.3.1945. Eero Saarenheimo (toim.), *Suomen presidentit puhuvat*, 1967.

9.1 Vertaile tekstikatkelmien (aineistot 9.A–9.E) näkemyksiä suomalaisten ja venäläisten suhteista. (14 p.)

9.2 Pohdi, miten kulloinenkin ajankohta on vaikuttanut tekstikatkelmissä (aineistot 9.A–9.E) esitettyihin näkemyksiin. (16 p.)

Tarkista, että vastasit oikeaan määrään tehtäviä. Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvosteltavaksi.